

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Педагогічний факультет
Кафедра теорії та методик початкової освіти

Кваліфікаційна робота на здобуття ступеня вищої освіти «магістр»

з теми **ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ
МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЗАСОБАМИ ПЕДАГОГІКИ
ПАРТНЕРСТВА**

Виконала: здобувачка вищої освіти
освітньої програми «Початкова освіта»
спеціальності 013 Початкова освіта
заочної форми здобуття вищої освіти
Ялова Тетяна Іванівна

Керівник: Гудима Н.В.,
кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри теорії та методик початкової освіти

Рецензент: Горбатюк О.В.,
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри педагогіки та менеджменту освіти

Кам'янець-Подільський, 2025 р.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В УМОВАХ ПЕДАГОГІКИ ПАРТНЕРСТВА	8
1.1 Комунікативна компетентність молодшого школяра: сутність, структура та функції	8
1.2 Психолого-педагогічні засади та критерії сформованості комунікативної компетентності у початковій школі	15
1.3 Педагогіка партнерства як чинник розвитку комунікативної компетентності: принципи та форми взаємодії	20
РОЗДІЛ 2. ТЕХНОЛОГІЇ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ЗАСОБАМИ ПАРТНЕРСЬКОЇ ВЗАЄМОДІЇ ВЧИТЕЛЯ ТА БАТЬКІВ	27
2.1 Аналіз освітніх програм та навчально-методичного забезпечення щодо формування комунікативних компетентностей.....	27
2.2 Методичний інструментарій для розвитку комунікативних компетентностей молодших школярів.....	33
2.3 Дослідно-експериментальна робота з формування комунікативних компетентностей молодших школярів засобами партнерської взаємодії вчителя та батьків	42
ВИСНОВКИ	56
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	60
ДОДАТКИ	66

ВСТУП

Сучасний освітній процес у контексті Нової української школи (НУШ) має на меті формування учня як суб'єкта культури, активної творчості та ефективної комунікації. У цьому процесі ключову роль відіграє здатність учня до спілкування, взаємодії та розуміння інформації, що охоплюється поняттям комунікативної компетентності.

Формування комунікативної компетентності молодших школярів – це складне, багатоаспектне завдання, яке передбачає не лише розвиток навичок усного й писемного мовлення, але й уміння слухати, розуміти контекст, адекватно реагувати, співпрацювати та опрацьовувати різні джерела інформації.

Комунікативна компетентність є однією з ключових компетентностей учнів НУШ. Вона є системоутвірною для низки інших важливих компетентностей – пізнавальної, соціальної, інформаційно-цифрової. Жоден окремий навчальний предмет не може повною мірою сформувати цю комплексну якість, тому йдеться про рівень її інтегрованого формування протягом усього освітнього процесу.

Важливою, інтегративною частиною комунікативної компетентності є читацька компетентність. Згідно з визначенням, читацька компетентність молодшого школяра – це володіння комплексом знань, умінь і навичок, які дозволяють учневі свідомо здійснювати пошук інформації, розуміти, інтерпретувати та критично оцінювати тексти різних жанрів. Таким чином, читання є фундаментом для успішної комунікації та взаємодії зі світом.

Розвиток комунікативної та читацької компетентностей – це спільна діяльність усіх учасників освітнього процесу: педагогів, шкільних бібліотекарів та, що особливо важливо, батьків.

Педагогіка партнерства виступає як ефективний засіб формування цих компетентностей. Вона передбачає співпрацю та рівноправну взаємодію між учителем, учнями та їхніми родинами. Тільки в умовах відкритого діалогу,

взаємодовіри та спільної відповідальності між учителем та батьками можливо створити повноцінне розвивальне середовище, що стимулює молодших школярів до активного спілкування, читання та опрацювання інформації.

Проблема розвитку комунікативних навичок і, зокрема, навичок читання завжди була у фокусі уваги науковців. Суттєвий вплив на розуміння цих процесів зробили дослідження таких видатних педагогів і психологів, як К. Ушинський, А. Макаренко, В. Сухомлинський, П. Блонський, Л. Виготський, Д. Ельконін, С. Рубінштейн, О. Савченко, І. Большакова та інші. Вони довели, що читання є невід'ємною частиною загального розвитку особистості.

Питання розвитку комунікативної, і особливо читацької, культури набуває особливої актуальності в еру цифрових технологій. Суспільство стикається з конфліктом між:

- вимогами інформаційного суспільства до високого інтелектуального та духовного розвитку дітей та зниженням інтересу підростаючого покоління до книги та глибокого читання.

- соціальною потребою у вихованні активних, компетентних комунікаторів та читачів і недостатністю системної промоції читання та розвитку цілісних комунікативних навичок у школі.

Саме тому дослідження застосування механізмів педагогіки партнерства для цілеспрямованого формування комунікативних (включно з читацькою) компетентностей молодших школярів є своєчасним і стратегічно важливим для сучасної освітньої практики.

Формування комунікативної компетентності є одним із найголовніших завдань сучасної школи та наскрізним пріоритетом НУШ. Комунікація – це не лише основа соціалізації, але й інструмент пізнання світу і самих себе. Як зазначав В. Сухомлинський, «читання – це віконце, через яке діти бачать, пізнають світ та самих себе» [61, с.347]. Це ж твердження повною мірою стосується і ширшої здатності до ефективної комунікації.

На жаль, спостерігаються значні комунікативні виклики серед молодших школярів. Сучасні діти, будучи часто гіперактивними та надмірно зосередженими на собі, нерідко демонструють обмежений словниковий запас на рівні побутового спілкування. Це ускладнює для них можливість висловити власну думку, побудувати змістовний діалог, описати предмет чи явище, а також усвідомлено опрацювати інформацію.

На нашу думку, базові комунікативні навички та основи мовленнєвої культури повинні закладатися у сім'ї, а школа покликана їх розвивати, систематизувати та поповнювати. Зокрема, читацька складова комунікації формується у родинному середовищі: відсутність сімейного читання та обговорення прочитаного (вміння висловлювати ставлення до героя, його вчинків) суттєво гальмує як читацький, так і загальний комунікативний розвиток дитини.

Комунікативний розвиток дитини є основним засобом її зв'язку з навколишнім середовищем і ключовою умовою успішної соціалізації. Тому забезпечення якісного формування комунікативної компетентності молодших школярів засобами педагогіки партнерства є досить актуальною темою нашого дослідження.

Метою дослідження є обґрунтувати та експериментально перевірити форми, методи та прийоми педагогіки партнерства, завдяки яким відбувається ефективне формування комунікативної компетентності молодших школярів, включаючи розвиток їхньої читацької культури та бажання до успішної взаємодії впродовж усього життя.

Завданнями дослідження є:

1. Проаналізувати роботи видатних учених, методистів щодо сутності та структури комунікативної компетентності молодших школярів.
2. З'ясувати сутність поняття «комунікативна компетентність», визначити її психолого-педагогічні особливості та роль у навчально-методичній літературі.

3. Висвітлити специфіку педагогіки партнерства та її вплив на розвиток мовленнєвих і читацьких навичок у початковій школі.

4. Дослідити рівень сформованості комунікативної компетентності (зокрема, її читацької складової) учнів 2 класу.

5. Розробити та експериментально впровадити систему роботи з формування комунікативної компетентності молодших школярів через партнерські взаємовідносини вчителя і батьків.

Предметом дослідження є система роботи, спрямована на формування комунікативної компетентності здобувачів початкової освіти через партнерство батьків і вчителя.

Об'єкт дослідження – процес формування комунікативної компетентності молодших школярів засобом педагогіки партнерства (партнерської взаємодії вчителя та батьків).

Гіпотеза дослідження: Формування комунікативної компетентності молодших школярів засобами педагогіки партнерства буде ефективним, якщо систематично використовувати комплекс інтегрованих вправ для розвитку всіх компонентів комунікативної компетентності (мовленнєвих, діалогічних, читацьких) у навчальній та позаурочній діяльності; взаємодія вчителя та батьків будується на принципах педагогіки партнерства та спільної відповідальності за комунікативний розвиток дитини; проводиться індивідуальна робота з батьками та учнями, що ґрунтується на врахуванні індивідуальних особливостей молодших школярів та їхніх комунікативних потреб; організовуються тематичні заходи та спільні проєкти (читацькі, мовленнєві, соціальні) за участю дітей, вчителя та батьків у позаурочний час.

Методи дослідження: теоретичного рівня (аналіз, синтез, узагальнення, систематизація, порівняння літератури); емпіричного рівня (бесіда, спостереження, тестування, педагогічний експеримент); статистичного рівня (якісний і кількісний аналіз експериментальних даних, метод математичної обробки результатів дослідження).

Експериментальна база дослідження: Експериментальне дослідження проводилось на базі Комарівського НВК Чернівецької області.

Апробація роботи. Положення і результати дослідження представлено на низці міжнародних, всеукраїнських і регіональних конференціях; експериментальному дослідженні на базі закладу освіти та обговорено на засіданнях кафедри теорії та методик початкової освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (2024-2025 н.р. і 2025-2026 н.р.).

Опубліковано наукову розвідку «Формування комунікативних компетентностей молодших школярів засобами педагогіки партнерства» у збірнику наукових праць студентів і магістрантів педагогічного факультету К-ПНУ (Випуск XXI. 2025. С. 240-243).

Практична значущість дослідження полягає у тому, що розроблену систему роботи та методичні рекомендації щодо організації партнерської взаємодії можна використовувати вчителями початкових класів для ефективного формування комунікативної компетентності молодших школярів як на уроках (українська мова, літературне читання, інтегровані курси), так і в позаурочний час; запропоновані форми та методи педагогіки партнерства можуть слугувати основою для розробки програм співпраці вчителя та батьків, спрямованих на стимулювання мовленнєвого та читацького розвитку дитини в домашньому середовищі; матеріали дослідження (діагностичний інструментарій, вправи, рекомендації) можуть бути використані практичними психологами та керівниками методичних об'єднань для підвищення комунікативної культури учасників освітнього процесу.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів та висновків, списку використаних джерел, який містить 69 джерел, та додатків. Загальний обсяг роботи становить 68 сторінок. Обсяг основного тексту – 59 сторінок.

ВИСНОВКИ

Аналіз проведеного теоретичного дослідження та результати експериментальної роботи підтвердили гіпотезу, що формування комунікативної (читацької) компетентності молодших школярів буде результативним за умови цілеспрямованої та систематичної партнерської взаємодії педагога, учнів і їхніх батьків.

Проблема розвитку читацької культури учнів початкових класів зберігає свою високу значущість. Це особливо актуально в умовах ери цифрових технологій, суспільні запити якої вимагають оновлення змісту літературної освіти та популяризації читання [59].

Читацька культура є важливим компонентом загальної культури особистості. Читацька компетентність визначається не лише обсягом літературознавчих знань та початкових умінь, а й здатністю школяра засвоювати знання та ефективно застосовувати їх у власній літературній діяльності (аналіз, критичне осмислення, оцінка).

Показниками сформованої читацької культури визначено: сформовані навички читання, обізнаність із колом читання, вміння критично й творчо осмислювати художні тексти, а також читацькі інтереси та самостійність.

Процес формування читацької компетентності буде результативним лише за умови цілеспрямованої та систематичної взаємодії (педагогіки партнерства), а також врахування психолого-педагогічних чинників, насамперед вікових та індивідуальних особливостей молодших школярів.

У роботі було розроблено та класифіковано методичний інструментарій, що охоплює когнітивно-аналітичний, діяльнісно-комунікативний та ціннісно-рефлексивний напрями. Впровадження цієї методики передбачало визначення видів вправ та методичне забезпечення їх застосування в освітньому процесі та у родинному колі.

Формувальний експеримент, проведений в Комарівському НВК Чернівецької області, підтвердив ефективність запропонованої методики:

- Початкові дані засвідчили низький рівень мотивації до читання в обох групах, а також слабку поінформованість педагогів щодо партнерства.

- Після впровадження інноваційної методики в експериментальній групі спостерігалось значне підвищення рівня сформованості читацьких умінь і навичок. Учні почали критично оцінювати прочитане, аналізувати та активніше висловлювати свої міркування.

- Ті діти, яким не подобалося читати, стали виявляти активнішу позицію, що проявилось у виконанні домашніх завдань, читанні додаткової літератури та участі у творчих проєктах (буктрейлери, відеовідгуки).

Упровадження інноваційної методики, що ґрунтується на педагогіці партнерства та використання ефективних методів і прийомів (наприклад, «Кубик Блума», «Шість капелюхів»), є дієвим шляхом для формування активного читача, здатного сприймати, осмислювати та оцінювати твори, що відповідає сучасним суспільним запитам.

Доведено, що місія Нової української школи полягає у допомозі розкрити та розвинути здібності, таланти і можливості кожної дитини на основі партнерства між учителем, учнем і батьками. Ключовою складовою формули НУШ є взаємна повага до особистості та особистісно зорієнтована педагогіка.

Педагогіка партнерства передбачає добровільну участь батьків у заходах, запропонованих учителями, за умови взаємодії на рівних, паритетних засадах та обов'язковості виконання взятих на себе зобов'язань.

Читацька компетентність визначена як здатність школяра засвоювати знання та застосовувати їх у власній літературній діяльності, а не лише як обсяг початкових читацьких умінь і навичок.

Доведено, що у практиці сучасної початкової школи існує слабка мотивація вчителів до вдосконалення співпраці з батьками у роботі з дитячою книгою, а також їхня недостатня поінформованість із цієї проблеми.

Констатувальний етап експерименту встановив, що учні контрольних та експериментальних класів демонструють наявну незацікавленість до читання та недостатні знання творів сучасних письменників.

Початковий рівень читацької культури був невисоким: (2-А клас: 19,5% – високий, 22,2% – початковий; 2-В клас: 17,6% – високий, 20,6% – початковий). Це підтвердило необхідність розробки ефективної методики.

У дослідженні запропоновано та апробовано методику, яка передбачає:

- Першочергове проведення бесіди з батьками для роз'яснення принципів НУШ.

- Використання вправ для спільної роботи «учитель-учень-батьки» (зокрема, з використанням цифрових засобів навчання).

- Застосування комплексних завдань із новими методами і прийомами, такими як «Шість капелюхів» та «Кубик Блума».

Доведено, що розроблена методика є ефективною за умови дотримання певної логічної послідовності у використанні творчих інтерактивних проєктів, форм роботи та інструментів цифрових технологій під час вивчення сучасної літератури на уроках і в позаурочний час.

Ефективність експерименту засвідчили позитивні якісні результати: коло читання дітей значно розширилося, зріс інтерес до читання, учні почали критично осмислювати художні твори та творчо працювати над прочитаним.

Правильний підбір ефективних методів і форм роботи з книжкою (партнерська взаємодія, ігри, комплексні завдання) дозволив досягти бажаного кількісного результату. Рівень читацької культури в школярів Експериментальної групи (ЕГ) значно зріс за наступними показниками:

- Високий рівень: 27,8% (значне зростання).
- Достатній рівень: 33,3%.
- Середній рівень: 30,6%.
- Початковий рівень: Лише 8,3% (суттєве зниження).

Порівняльний аналіз результатів констатувального та формувального етапів експерименту доводить, що залучення учнів до активної роботи з

дитячою книжкою за сучасними методичними моделями є важливим чинником формування читацької культури. Зазначена діяльність також сприяє зростанню рівня літературного розвитку та духовної культури молодших школярів.

Подальше поглиблення вивчення проблеми формування читацької компетентності молодших школярів на засадах педагогіки партнерства може бути реалізоване у таких напрямках:

- Дослідження та розроблення комплексних цифрових платформ або мобільних додатків, які б забезпечували постійну та структуровану партнерську взаємодію вчителя, учня та батьків, включаючи автоматизовану оцінку прогресу та рекомендації.

- Дослідження можливостей використання інструментів ШІ (наприклад, для генерації індивідуалізованих питань за «Кубиком Блума» або аналізу емоційної виразності читання) для персоналізації читацької діяльності.

- Розроблення та апробація спеціалізованих програм тренінгів для батьків, спрямованих на підвищення їхньої методичної та психолого-педагогічної компетентності щодо роботи з дитячою книгою та розвитку критичного мислення дітей у домашньому середовищі.

- Вивчення довготривалого впливу впровадженої методики на читацьку культуру учнів у середній школі, зокрема на їхню читацьку самостійність та вибір літератури.

Ці перспективи спрямовані на подальший розвиток читацької культури молодших школярів з урахуванням викликів цифрового суспільства та принципів педагогіки партнерства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Архипенко І.Л. Педагогіка партнерства – невід’ємна складова у роботі з батьками. *Досвід роботи вихователя закладу початкової освіти: традиційні підходи та інновації*: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції. Ужгород : Центр прогресивної освіти «Генезум». Частина II, 2020. С. 271-277.
2. Березіна О.М., Павловська Т.О. Мовні ігри та забави: Навчально-методичний посібник. Тернопіль: Мальва ОСО, 2002. С. 10.
3. Богатир В. Формування навички швидкого читання. *Початкова освіта*. 2005. №8. С.14-16.
4. Бугайко Т. Ф., Бугайко Ф. Ф. Навчання і виховання засобами літератури. Київ: Радянська школа, 1973. С. 176.
5. Бучма В.В. Діалогічна взаємодія як складова педагогіки партнерства в концепції нової української школи. *Формування позитивної громадської думки щодо освітніх інновацій: підсумки IV етапу експерименту: матеріали круглого столу*. [URL: http://www.psyh.kiev.ua/Збірник_наук._праць._Випуск_24](http://www.psyh.kiev.ua/Збірник_наук._праць._Випуск_24).
6. Вашуленко О. В. Варіативність уроків літературного читання. *Учитель початкової школи*. 2015. № 4. С. 27–31.
7. Вашуленко О. Читацька компетентність молодшого школяра: теоретичний аспект. *Початкова школа*. 2011. № 1. С. 48 – 50.
8. Вашуленко О.В. Оцінювання читацьких компетентностей молодших школярів. *Початкова школа*. 2007. №12. С. 16 – 18.
9. Вашуленко О.В. Формування читацької компетентності (мовленнєва, літературно-творча й емоційно-ціннісна складові) молодших школярів у навчальному процесі. *Анотовані результати науково-дослідної роботи інституту педагогіки НАПН України*: інформаційне видання. Київ: Педагогічна думка, 2013. С. 44-52.

10. Ващенко Н. Виховання у молодших школярів любові до читання. *Початкова школа*. 1989. С.11-16.
11. Велитченко Л. К. Педагогічна взаємодія як онтологічний простір ідентифікації. *Наука і освіта*. 2014. № 9. С. 59-64.
12. Воєвутко Н.Ю., Самсонюк Л.С. Педагогіка партнерства як ключовий компонент концепції нової української школи. *Освітній менеджмент: теорія і практика*: зб. наук. праць за заг. ред. Л.В. Задорожної-Княгницької. Маріуполь: МДУ. С.161-168.
13. Державний стандарт початкової освіти URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/688-2019-%D0%BF#Text>
14. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології: навч. посібн. Київ : Академвидав. С. 352.
15. Єпіхіна М.А. Педагогіка партнерства: аналіз зарубіжного досвіду. *Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка*. № (324). Ч. II. С. 226-234.
16. Закон України «Про освіту». Відомості Верховної Ради (ВВР). 2017. № 38-39. С. 380.
17. Ісаєва О.О. Про сучасного читача: що відбувається з книгою на сучасному етапі. *Шкільна бібліотека*. 2014. №3. С.13-17.
18. Кірієнко Т. Співпраця з родиною. Семінар для педагогів. *Дошкільне виховання*. 2006. № 10. С. 7-9.
19. Коба В.І. Розвиток навичок читання, уміння працювати з книгою як засіб розумового виховання учнів. *Початкове навчання та виховання*. 2005. №23. С. 3-14.
20. Коваленко О. Навчання дітей читати. Психолого-педагогічні засади. *Початкова освіта*. 2005. №18. С. 2-4.
21. Концепція «Нова школа. Простір освітніх можливостей» URL : <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/ua-sch-2016/>
22. Котирло Т.В., Щербина Д.В. Освіта і просвіта батьків, членів родин: практичний посібник. Київ: ІПОД імені Івана Зязюна НАПН України, 2019. 219 с.

23. Коханова. О. Психологія партнерської взаємодії в освіті: навчально-методичний посібник. Київ: ПП Щербатих О.
24. Купріянова В.В. Читацька компетентність молодшого школяра. *Початкова школа*. 2012. №3. С.4-11.
25. Курпіта В.І. Дидактична гра як метод формування навичок читання у дітей 6-річного віку. *Початкове навчання та виховання*. 2005. № 29-30. С. 49-66.
26. Левченко О.М. Тренувальні вправи для учнів початкових класів «Вчимося читати швидше». *Початкове навчання та виховання*. 2005. № 15. С.2-6.
27. Лізньова Ю. В. Формування читацької компетентності учнів початкових класів. *Початкова школа*. 2012. № 2. С. 4-9.
28. Літературне читання. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів. 2-4 класи. Навчальні програми для загальноосвітніх навчальних закладів із навчанням українською мовою. Київ : Видавничий дім «Освіта», 2012. С. 71 – 97.
29. Манайло В.В. Формування читацької компетентності молодших школярів на уроках позакласного читання. *Основа*. 2015. №4. С. 3-6.
30. Мартиненко В. М. Робота з дитячою книжкою. *Початкова школа*. 2003. №7,8. С.24 – 28; 40 – 43.
31. Мартиненко В. О. Структура і зміст читацької компетентності молодших школярів. *Педагогічна освіта: теорія і практика*. 2013. Вип. 15. С. 145–151.
32. Мартиненко В. Робота з дитячою книжкою. *Початкова школа*. 2001. №6. С. 42–57.
33. Мартиненко В.О. Оновлення змісту літературного читання у контексті компетентнісного підходу. *Початкова школа*. 2012. № 10. С. 20-25.
34. Мартиненко В.О. Структура і зміст читацької компетентності молодших школярів. Збірник наукових праць: *Педагогічна освіта: теорія і практика*. Вип. XV. Кам'янець-Подільський, 2013. С. 145-151.

35. Марченко Н. Ключ до читання. *Початкова школа*. 2016. №5. С. 33-37.
36. Миронова С.П. Методика корекційної роботи при порушеннях пізнавальної діяльності. Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2014. 260 с.
37. Морозова Л. Робота з батьками: сучасний підхід до організації. *Палітра педагога*. 2011. № 4. С. 6-11.
38. Науковий простір студента: пошуки і знахідки (ч. 2): матеріали VII Всеукраїнської науково-практичної студентської інтернет-конференції (24 березня 2021 року): збірник тез.-Київ: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2021. С. 384.
39. Науменко В. Навчання вдумливого читання і розуміння художнього твору. *Початкова школа*. 2008. № 7. С. 50–51.
40. Науменко В.О. Методичні рекомендації до уроків літературного читання. *Початкова школа*. 2013. № 32. С.18-30.
41. Нова українська школа. URL : <https://osvita.ua/doc/files/news/520/52062/new-school.pdf>
42. Нова українська школа: poradnik dla vchytelja: pid zag. red. Bibik N.M. Київ: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017. С. 18.
43. Олійник Т.І. Педагогіка партнерства» – як один із факторів ефективної взаємодії учасників освітнього процесу. Інтеграція як освітня стратегія модернізації початкової освіти. Зб.наук.пр. (В.І.Очеретянко Ред.). Хмельницький: ХОІППО, С. 95-99.
44. Організація роботи з батьками. Упорядн. Юзефік Л.О., Купина Н.М. Тернопіль: Астон, 2002. С.168.
45. Оржеховська В. М., Кириченко В.І., Ковганич Г.Г. Взаємодія навчального закладу і сім'ї: стратегії, технології, моделі: практико орієнтований посібник. Харків, 2007. С. 200.
46. Перепелюк І. Р. Методичні рекомендації до курсу «Теорія та методика співпраці з родинами». Чернівці, 2017. С. 32.

47. Плиско К.М. Технологія уроку української мови з опорою на зв'язний текст та її теоретичне обґрунтування. *Вивчаємо українську мову та літературу*. №11(15). С. 2-4.

48. Пономарьова К. І. Українська мова та читання: Підручник для 2 класу ЗЗСО (у 2-х частинах): Частина 1. Київ: УОВЦ «Оріон», 2019. С. 144.

49. Рудницька О. П. Педагогіка: загальна та мистецька : навч. посіб. Тернопіль, 2005. 360 с.

50. Русин Г. Педагогічна культура батьків як основа покращення взаємодії сім'ї та школи. *Обрії*. 2013. № 1 (36). С. 96-98.

51. Савченко О. Я. Дидактика початкової освіти: Компетентнісний підхід як чинник модернізації навчального процесу. Київ: Вид-во «Грамота», 2013. С. 553.

52. Савченко О. Я. Літературне читання: інтерактивні методи і прийоми. *Початкова школа*. 2017. № 4. С. 34–39.

53. Савченко О. Я. Методика читання у початкових класах: посіб. для вчителя. Київ: Освіта, 2007. С. 334.

54. Савченко О. Я. Українська мова та читання: Підручник для 2 класу ЗЗСО (у 2-х частинах): Частина 2. Київ: УОВЦ «Оріон», 2019. С. 144.

55. Савченко О.Я. Дидактика початкової школи. Київ: Абрис, 1997. С. 358.

56. Савченко О.Я. Сучасний урок у початкових класах. Київ: Магістр, 1997. С.225.

57. Сембрат О. Д. Формування читацьких інтересів молодших школярів: методична розробка. Вінниця: ММК, 2016. С. 79.

58. Суровцева О. К. Співпраця батьків та школи в екологічному вихованні дітей. *Педагогічний пошук*. 2011. № 1 (69). С. 74-77.

59. Сухомлинський В.О. Вибрані твори: У 5 т. Київ: Радянська школа, 1976-1977. Т.1. С. 654.

60. Сучасні технології початкової освіти: реалії та перспективи. Збірник наукових праць. Випуск 6. Кам'янець-Подільський національний

університет імені Івана Огієнка, педагогічний факультет, кафедра теорії та методик початкової освіти; редакційна колегія: Бахмат Н.В., Гудима Н.В., Ковальчук О.В. Кам'янець-Подільський : Видавець Ковальчук О.В., 2022.

61. Типові освітні програми для 1-2 класів НУШ. URL : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-1-4-klas/2022/08/15/Typova.osvitnya.prohrama.1-/Typova.osvitnya.prohrama.1-2.Savchenko.pdf>

62. Типові освітні програми для 3-4 класів НУШ. URL : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-1-4-klas/2022/08/15/Typova.osvitnya.prohrama.1-/Typova.osvitnya.prohrama.3-4.Savchenko.pdf>

63. Трубавіна І. М. Зміст та форми просвітницької роботи з батьками : науково-метод. матеріали для працівників соціальних служб, учителів, соціальних педагогів, студентів педагогічних вузів. Київ : УЦДССМ, 2000. 88 с.

64. Формування читацької компетентності молодших школярів. URL : <https://www.pedrada.com.ua/article/1192-formuvannya-chitatsko-kompetentnost-uchnv-pochatkovo-shkoli>

65. Чепелева Н.В. Технології читання. Київ : Главник, 2004. С. 95.

66. Шанскова Т. І. Соціально орієнтована підготовка майбутніх учителів початкової школи до роботи з батьками : автореф. дис. канд. пед. наук: 13.00.04. Житомир, 2002. 23 с.

67. Щербань П. М. Педагогічна культура та її значення в суспільстві. *Рідна школа*. 2004. № 7-8. С.16-18.

68. Щербань П. Сутність педагогічної культури. *Вища освіта України*. 2004. № 3. С. 67-71.

69. Яценко Т. О. Формувати компетентнісного читача. *Українська мова і літ. в школі*. 2008. № 6. С. 25 - 28.